Цэна асобнага нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: Вільня, Віленская вул., № 29.

Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.— 4 р. на 6 мес.—2 р. 3 мес.—1 р. Перамена адрэсу— 20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі Рукапісы і карэспацэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ падпісаць прозвішчэ разам з фаміліей,, хто ня захочэ каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія тольні для ведама рэдакціі. Рэдакція пакідае за сабой права папраўляць і укарачываць прысланые рукапісы і аўторам назад іх не звертае.

Год IX. | 18 Верэсьня 1914 г. | № 37

Два месяцы вайны.

Ўжо два месяцы, як пачалася вялікая Эўропэйская вайна. Небагата гэта часу,--але багата чаго здарылося за гэты час. Перш-на-перш на полі бітвы. Быў момэнт, калі здавалося, што немцы ўжо забяруць сталічнае места Франціі—Парыж. Быў момэнт, калі яны стаялі за 40 вёрст ад Парыжа і маніліся вось-вось увайсьці ў яго, зваеваўшы францускае войска. Але цяпер абраз зьмяніўся: французы, каторым памагае Англія, узмацаваліся, напалі на нямецкую армію і прымусілі яе атступіцца ад Парыжа. Але недалёка зайшлі французы: нямецкае войска дайшло да рэкі Эн, дзе пабудавало ўжо загадзя акопы, пакапало равы і долы, папрацягівало калючые дроты, ды гэтак задзержало паход францускай і злучэнай з ею англіцкай арміі. І вось ўжо дзьве нядзелі б'юцца безупынна бадай увесь час на адным мейсцы: то адны крыху пасунуцца ўпярод, то другіе, каб праз дзень-два вярнуцца на старое мейсцо. Сотні, тысячы і дзесяткі тысяч людзей паляглі ўжо з абодвых бакоў, але бітва не сціхае, ды нет ведама, хто каго тутака зваюе.

Іначэй ідуць справы на вайне, што пачалася між Нямеччынай і Расеей. Сперша расейскае войска шпарка пайшло ўпярод увайшло у граніцы Прусіі ды падступілося пад горад Кэнігсбэрг (Кролевец). Але Расея ваюе не з аднэй толькі Нямеччынай: яна вядзе вайну і з Аўстрыей. А як аўстрыякі пад той час пачалі наступаць на Люблінскую і Холмскую губэрніі (у Польшчы) дык Расея паслала чым больш войска проці Аўстрыі. З гэтаго ўраз жэ скарысталі немцы: яны накінуліся на тое войска, што ўжо пад сцены Кэнігсбэрга падыйшло, і расейская армія прызнала, што лепш адыйсьці к сваей граніцы. Яна і атступілася—глаўным чынам у Сувальскую губэрню да р. Нёмана і тутака спыняе паход немцоў ўпярод. Апошнімі днямі ад стрэлоў расейскаго войска немцам прыйшлося адыйсціся на захад ад Нёмана, і яны апынуліся недалёка ад пруской граніцы: каля Сувалак, Сэйн да Марыамполя. Ня гледзячы на гэта, немцы напалі на крэпасць Осовец, што пабудавана на граніцы Гродзенскай і Ломжынскай губэрній. Пад Осоўцам дагэтуль ідзе вострая бітва.

Расейскаму войску добра пашанцавала у Аўстрыі. Тутака сілы Расеі забралі ўсю усходнюю Галіччыну—дзе жыве украінскі народ, узялі гарады Львоў, Ярослаў і іншые, ды йдуць ужо на найважнейшые у тым боку крэпасьці: Перэмышль і Кракоў.

Немцы ўжо багата войска паслалі на падмогу аўстрыякам. Ад Торуня (крэпасць) і Каліша паказываюцца усё новые і новые нямецкіе корпусы, каб загарадзіць расейцам дарогу у Кракоў: інaчэй, узяўшы Кракоў, расейцам было-бы лёгка ўжо і ў Бэрлін выступіць.

Калі цяпер глянем на ўвесь расейскі фронт, дык убачым, што ён ідзе безмала ад Балційскаго ажно чуць што не да Чорнаго мора. На ўсім фронце йдзе страшэннае змаганьне,—ды йшчэ мо' прыдзецца ваеваць с Турэччынай, каторая папала зусім пад каманду немцоў і хочэ поруч з імі ісьці ваеваць. А ешчэ німа ведама, што зробіць суседка Расеі—Румынія, ды суседка апошняй — Болгарыя. Ад іх шмат будзе залежыць далейшая вайна.

Пакуль людзі ваююць, пакуль тамака далёка нейдзе гінуць людзі ад стрэлоў гарматніх,—на ўсім сьвеці вайна дужа дрэнна адбілася на гандлі і ўсім жыцьці экономічным краёў і народоў. Шмат шкоды робіць яна і Амэрыцы. Вось, прэзыдэнт Злучэных Поўночна-Амэрыканскіх штатоў і пачаў клапаціцца аб замірэньні Эўропы.

Дагэтуль з яго работы карысьці не відаць,—але ў скорасьці мо' што с таго і выйдзе: лішне многа ахвяр людзьмі і багацьцем забірае гэта страшэнная вайна.

———

ВАЙНА.

Расейска-Аўстрыяцкая.

Узяўшы крэпасць Ярослаў, расейскае войска наступае далей у глыб Аўстрыяцкай зямлі, забіраючы па дарозе шмат палонных і ўсялякаго аружжа. Найбольшая бітва была у гэты час (каля 9 верэсьня) пры рэцэ Сан, дзе наступаньне нашаго войска непрыяцель хацеў стрымаць узарваўшы мост. На украпленьнях на Сане была устаноўлена цяжкая артылерыя, прожэктары і вялікіе запасы гарматніх набоёў. Ня гледзючы аднак на гэта, расейцы перашлі рэку, заўладалі Ярославам, раней ешчэ быў узяты горад Старое Место. Далей наша войска захапіло Пжэворск і Ланьцут. 11 верэсьня расейцы здабылі узмацаваные пазыціі Чышкі-Фульстын, якіе прыкрывалі Хыроў, і украпленьня ў раёне Радышно. 12 верэсьня выпіхнутае с Хырова аўстрыяцкае войска атступае далей на паўдня, абшырна карыстаючы с чыгунак на Кракоў. Наша войска узяло г. Турка 14 верэсня расейцы занялі Дэмбіцу. На перэвале Карпацкіх гор Ужок, пасьля заўзятых бітваў, наша войска разбіла непрыяцеля, узяло яго артылерыю, шмат палонных і, не пакідаючы пагоні, увайшло на зямлю Вэнгерскую. Крэпасць Перамышль акружэна расейцамі з усіх старон, і ўсе дарогі ад яе пярэрваны Цяперака расейскае войска наступае па трох шляхах: на Кракоў, на Санок і на Ужок; па двух апошніх шляхах кіруецца у глыб Вэнгрыі на Будапэшт. 15 верэсьня у раёне Санока, Ліско занят пасьля таго, як наша войска змусіло уцячы займаўшые гэтые пункты запасные батальёны праціўніка. Дарогі за Санок засеяны кінутым аружжэм, набоямі і павозкамі.

Расейска-Нямецкая.

На Расейска Нямецкім тэатры вайны пасьля некатораго зацішша пачаліся ужо бітвы. 10 верэсьня расейцы адбілі часць нямецкаго войска, якая мецілася пацісн уцца ў глыб Сувальскай губ. У раёне Шчучына і Вінцэнта адбываліся карысные для нас стычкі пярэдніх атрадоў. 12 верэсьня у раёне Сапоцкіно—Друскенікі пачалася бітва с нямецкім войскам, якая закончылася атступленьнем немцоў. Цяперака немцы абстрэліваюць з гармат нашу крэпасць Осовец. З раніцы 14 верэсьня бітва тут дасьцігла вялікай заўзятасьці. Проба нямецкай пяхоты падайсці бліжэй к крэпасьці не ўдалася. У Аўгустоўскіх лясох расейскае войска з боем паціскаецца наперад. 15 верэсьня. Бітвы з немцамі развівалі ся у раёне Осо вец — Друскенікі — Сімно. Новая проба праціўніка перэбрацца церaз Нёман адбіта. Заўзятая бітва ідзе за паўночные выхады Аўгустоўскіх лясоў. У бітве пад Осоўцом бярэць учасьця нямецкая цяжкая артылерыя.

Француска-Англіцка-Нямецкая.

Тутака на ўсім фронце каторы ужо дзень ідуць безупынные крывавые бітвы с пераменным шчасьцем для ваюючых старон. Атакі той ці другой стараны адбіваюцца праціўнікам з вялікімі стратамі у людзях і аружжы. Лінія на якой ідуць бітвы, цягнецца болей-меней так: Пэрона—Найон—Рэймс—Мэц--Бэльфор, у аколіцах рэкі Эн. У ночы 13 верэсьня і да 14 верэсьня немцы безупынна кідаліся на ўсім фронце ў заўзятые і крывавые атакі, якіе ім не ўдаліся. Ў Лётарынгіі, Вогезах і Эльзасе палажэньне без перамены.

Бэльгійска-Нямецкая.

Бэльгійцы прыгатаўляюцца к абароне Антвэрпэну, здабываць які немцы быццам ужо не маняцца. Тырльмон ізноў занялі Бэльгійцы Кругом Бруксэльлі немцы пасьпешна ладзюць украпленьня.

Японска-Нямецкая.

С 14 верэсьня японцы пачалі. атаковываць першую абаронную лінію Ціндао. Японцы маніліся прыслаць у Эўропу 50,000 свайго войска у помач англічанам. Англічане ад гэтаго атказаліся.

Сэрбска-Аўстрыяцкая.

10 верэсьня між сэрбамі і аўстрыякамі адбываліся крывавые бітвы на фронтах Эворык—Лозніца—Мітровіца — Шабац. Палажэньне сэрбскаго войска добрае. 14 верэсьня сэрбскае і чэрнагорскае войска наступаючае на Сараево, дасцігла гары Раманіа. Час-ад-часу аўстрыякі усё ешчэ заўзята абстрэліваюць Белград.

Вайна на моры.

Каля Віндавы 10 і 11 верэсьня паяўляліся нямецкіе ваенные параходы, першы раз 19 штук, а другі— 38. Стрэлялі па нашым маяку, а пасьля атплывалі далей на морэ. Расейцы так сама стрэлялі з берэгу па нямецкім мінаносцу. Каля Далмацінскаго узбярэжжа згінулі ад мін два аўстрыяцкіе мінаносцы. Нямецкіе падводные лодкі затапілі трох англіцкіх ваенных крэйсероў.

Вайна у паветры.

13 і 14 верэсьня расейцы падстрэлілі два нямецкіе цэппэліны—адзін каля Яблонны, другі каля Цэханова, якіе лётали над Варшавай. Над Мэцам, у франціі, гдзе знаходзіцца глаўная кватэра цара Вільгэльма, лётали францускіе самалёты і кінулі у немцоў болей як сто бомбоў, і знiстожылі чатыры нямецкіе аэропляны. Англіцкімі лятунамі зністожэна ца гэтуль 9 нямецкіх самалётоў. 14 верэсьня раніцай нямецкі самалёт кідаў у вежу Эйфэль, у Парыжы бомбы, не прычыніўшы вялікай шкоды. Над Антвэрпэном так сама лётали нямецкіе самалёты і кідалі бомбы; бэльгійцы стрэлялі у іх з гарматоў.

———

У **Італіі** кажуць цьвёрда, што яна незабавам умешаецца у вайну. Савет італьянскіх міністроў пастанавіў, што ешчэ ненадыйшоў мамэнт пачынаць вайну, але што ўжо час к ёй прыгатаўляцца.

У **Швэйцарыі**. Паведамляюць з Бэрліна, што Нямеччына, Франція, Аўстрыя і Італія угаварыліся між сабой не нарушаць нэйтралітэту (не уцягіваць у вайну) Швэйцарыі.

У **Турэччыне** ваенные прыгатаўленьня не спыняюцца. З дня на дзень чэкаюць абвешчэньня ею вайны Расеі. Расейскі урад заяўляе, што магчымасьць вайны с Турэччынай загадзе была прынята пад увагу, і нашы граніцы добра забаспечэны на выпадак турэцкаго выступленьня. 15 верэсьня туркі закрылі Дарданельскую пратоку для прахода усіх караблёў. Турэцкіе ваенные параходы не перэстаюць выплываць у Чорнае морэ ў розных камбінаціях флота. Да гэтаго часу заўважэна найбольшае зграмаджэньня Турэцкіх змобілізованных войск

проці нашай каўказкай граніцы. Агулам уся турэцкая армія дасцігае каля 850 тыс. войска, часьць катораго слаба абучэна і кепска ўваружэна.

У Афрыцэ. Генерал Бота, вядомы герой с Бурска-Англіцкай вайны, узяў на сябе главнае каманданьне ваеннымі сіламі у вайне проці нямецкіх калоні ў паўдзённа-заходняй Афрыцэ.

У Індыі Паведамляюць, шмат індыйскаго войска плыве на помач англічанам у вайне з немцамі. Спадзяюцца што на днях гэта войска высадзіцца у Франціі і пойдзе ў работу.

С Канады (у Паўночнай Амэрыцэ) прыплыло 70,000 войска у помач англічанам і высадзілася у Англіі.

———

Нашы пісьменнікі і грамадзкіе працоўнікі на вайне.

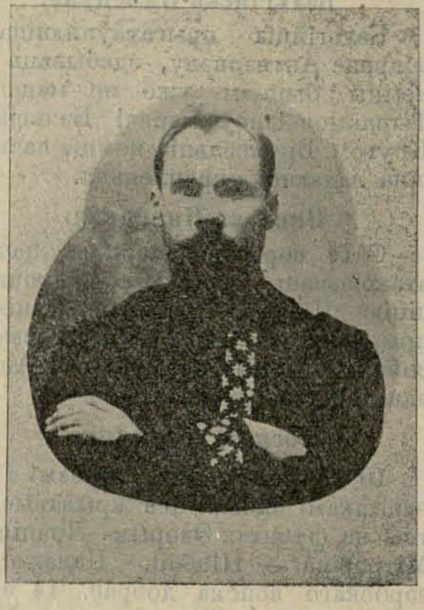

Якуб Колас, паэт-лірык, родам з Міншчыны, народны вучыцель

М. Гмырак, крытык-публіцыст, родам з Віленшчыны, тэхнік.

М. Горэцкі, пісьменнік-містык, родам з Магілёўшчыны, каморнік (землямер).

С. Луцкевіч, грамадзкі працоўнік, родам з Мінска, доктар.

Б. Данілові́ч, б. старшына беларускаго музыкальна-драматычнаго гуртка, родам з Вільні, кандыдат у выбаршчыкі у IV-ю Г. Думу.

Наляцеўшая, бытцым навальніца вайна адарвала ад родных хат і ніў багата народу. Пайшлі ваеваць усе, каму доля гэта судзіла.

Багата на вайне і нашых беларусоў. Усіх не пералічыш. Ведаем адно тых, каго паклікалі спакойную грамадзкуоі службу замяніць на ваенную.

Пайшоў шчыры народны паэт Якуб Колас, выдатная сіла між нашымі песьнярамі. Далей — малады здольны пісьменнік Максім Горэцкі; публіцыст Лявон Гмырак, добра вядомы нашым чытачом; А. Гурло—паэт; А. Аўрэйцэвіч — фэльетоніст «Нашай Нівы», ды Ф. Умястоўскі, вядомы, як „Дзядзька Пранук". А поруч з імі—б. прадседацель віленскаго беларускаго музыкально-драматычнаго кружка, кандыдат у выбаршчыкі ад Вільні у Чацьвёртую Гасударственную Думу Барыс Дановіч; памоцнік прысяжнога адваката Гаўрыла Царык; студэнт мэдыцынскаго факультэту Сцепан Луцкевіч; артыст беларускаго тэатру Кіткевіч; земянін барысоўскаго павету Ал. Цюндзевіцкі; Ал. Пошэвіцкі—ды многа іншых, аб каторых ня маемо акуратных вестак.

Усім ім пасылаемо на поле бітвы шчырае жаданьне, каб цэлымі і здаровымі вярнуліся з вайны ў родну старонку, каторай гэтак патрэбны працоўные рукі на ніве грамадзянскай работы. Рэдакціі удалося дастаць толькі некаторых з іх фотографіі, якіе тутака і памешчаем.

Каля вайны.

Колькі ужо каштуе вайна?

Колькі каштуе больш-менш першы месяц вайны? Па зробленаму гадоў дзесяць таму назад вылічэньню Рэно і Пфэйфэра,—кажэ п. Экономіст („Пр. В." № 201),—салдат у спакойны час каштуе у месяц ня больш як 10 р. 34 к. У час вайны гэта сума шмат павышаецца даходзючы да 90 р. у месяц; падлічэньне гэтае, гаворыць ён, для нашаго часу трэба лічыць нэ зусім акуратным і яго прыдзецца павялічыць для эўропэйскіх армій ў сярэднім да 4 х р. на салдата у дзень, т. е. 120 р. у месяц. Расходы ў адзін дзень будуць у суме 100—112 мільёноў руб.,—а ў месяц каля 3-х с палав най мільярдоў руб. А цэлая французска-расейская вайна каштавала 4 мільярды.

Першы прайшоўшы месяц вайны патрэбоваў па адну толькі гаспадарскую часьць і ваенные прылады для салдат каля 3-х мільярдоў руб.

Да харчоў салдат трэба дадаць: харчы коней, пэнсію, плату рабочым, мобілізацію, перавозку жыцьцёвых прыпасоў і аружжа,—наладжэньне ваеннымі матэр'яламі пяхоты і артылерыі, утрыманьне лазарэтоў, перэправа параходоў помач семьям салдат і т. д.

Разведка (сачэньне) у паветры.

Цікава сыгналізац'я нямецкіх ўваздушных развэдчыкоў. У ночы яны пускаюць ракеты, чырвоные, сініе, зялёные—аганьчыкі, якіе узлятаюць да неба. дзень сыгналізацыя робіцца інакш: газам. Ляціць аэраплян і выпускаець газ з матора пасма за пасмам. Адно пасмо—«артылерыя», два—„пяхота" і г. д. Апрача таго, увесь час лунаючы на аграмаднай вышыні, над нашымі вайскамі, нямецкіе лятуны, кратаючыся у адным напрамку з расейскімі атрадамі, паказываюць сваім іхную дарогу.

Цягнік (поезд) мерцьвякоў.

Пішуць у газэтах, што ў Нямеччыне на адным вагзалі вельмі доўга стаяў цягнік. Ждалі прыходу

ПАЖАР.

Гарачы, ціхі дзень. Сяло быццам вымерла. Усе людзі на полі: хто на сенакосе, хто на жніве; асталіся дома толькі старые, дрэмлючые у цяні,—ды дзеці, кінутые без дагляду. Спакой і глуш у сяле.

У вадным завулку, ў старане ад вялікай вуліцы села паказаўся слуп густога чорнаго дыму; ён падыймаўся звольна у верх і расплываўся. У гэты час раздаўся звон з званіцы і панёсся гул па сяле, нарушаючы спакой. Прабудзілася сяло, заварушыўся народ. Першымі на пажар ляцелі дзеці, за імі кавылялі старцы і старухі. С поля селяне кінуліся к сваім хатам З доміка з ганкам і садком выйшла паненка-дачніца у капялюшы «бур» і ў моднай вопратцы—без рукавоў, з голымі грудзьмі. Размахваючы рукамі, яна бегла на пажар. За ёй ледзь пасьпеваў малады паніч у белым халаце; доўгіе, тонкіе ногі мо і хутка данеслі-б яго на пажар, але відаць яму замінаў шырокі саламяны капялюх, безупыну злетаўшы з галавы на зямлю, і тонкіе жоўтые «сандаліі» (апоркі), каторые што мінуты зваліваліся з ног.

— Анна Іванаўна, чаго вы так спішаіця? Анна Іваноўна, пасьпеіця!—крычэў ён.

Ужо каля будынку, гдзе былі пажарные прылады, грамадзіліся селяне, лаяліся, крычэлі на усю вуліцу, аб нечым спорычы.

— Стараста вінават, ён павінен глядзець.

— Чым я вінават?—апраўдываўся барадаты селянін, цярэбючы сівую галаву. — Вы усе бачылі, як коні пабеглі на поле... Як населі на іх сляпні, дык яны задралі хвасты і разбегліся...

— Дык як-жа будзе бяз коні?

— Трубу самі зацягнім, а па ваду Мікіта паехаў.

— Ня бойся, вада ужо гатова. Аб вадзе нечага гаварыць.

— Вёдрамі ды цэбрамі нацягаем.

—Вада пад рукамі нечага аб ёй і гаварыць...

І дзесяткі рук схапілі за дышэль ды пакацілі трубу на пажар. Гарэла хата старой удавы Тадоры. Усе гаварылі што яна ставіла самавар у сенях, і загарэлася саломяная стрэха. Але перапужаная старуха клялася, што самавару не ставіла.

— Хай мне рукі атсохнуць, як я ня ве даю с чаго гэткі пажар зрабіўся. Ад сонца, відаць загарэлася: вельмі яно прыпекала.. Мае даражэнькіе, што-ж мне цяпер рабіць? Пляшку алею толькі што цяпер с крамы прынесла, лёну ручаяк пяць у скрыні было, селядзец, цукру больш паўфунта... О—ох, горэ маё!—прычытывала яна

— Какое тупое невежэства!—сказаў малады дачнік, дагнаўшы паненку. — Жалеіць бутэльку поснаго масла, а ня думаець, што можэ згарэць палавіна села.

— Знаіця, Семён Васілевіч — сказала яна,—я люблю усё грандзіознае і сціхійнае...

— Эй, дарогу! раздаўся з-заду маладых дачнікоў хрыплы голас селян. Вязьлі трубу. Зграмадзіўшыся ў вузкім завулку, меж плоту, людзі не ведалі, куды дзевацца. Трубу затрымалі. Селяне лаіліся і размахівалі кулакамі. Паненка паспешацца пераляваці праз сукаватае смалянае жэрдзя, і аставіла на ім кусок сваей спадніцы. Паніч пайшоў за ёй; капялюш зляцеў з яго галавы, і ў гэту мінуту затапталі селяне; аднэй «сандаліі» так сама не далічыўся на назе.

— Я не панімаю, Анна Іванаўна, што вы находзіця тут грандзіознаго? — з дасадай гаварыў ён, храмаючы на разутую нагу.

— Вкусы усякіе, Семён Васілевіч. Аказываецца у вас паняцьця... Але лепш уйдзем атсюда...

Калі селяне аслабанілі дарогу для трубы' яе дружна паткацілі пад сьцены гарэўшай хаты.

— Вада гдзе? Вады давайце! — крычэлі селяне.

— Бочка разсыпалася. Мікіта і да палавіны дарогі не даехаў.

— Вун, дзеці клёпкі зьбіраюць!

— І ня дзіва што у гэткую гарачыню рассохлася—бярвення і тые трэскаюцца

— Чэрці, я казаў вадой наліваць! з вадой павінна быць!—крычэў стараста.

— Дурань ты, вада выцекла!

— А гдзе другая бочка?

— З другой Антон Карпаў паехаў.

— Паслалі дурня! Разагнаў кабылу, ды у возера чуць не на сярэдзіну заехаў, заграззьлі колы па трубкі. Цяпер аніяк ня выцягне.

Парыў наляцеўшаго ветру абдаў шумеўшую грамаду страшным агнём, дымам і попелам с пажару. Селяне адбегліся ад трубы.

— Вураднік едае! вураднік!

Усе бегалі, але ніхто ня ведаў, што рабіць Парыў ветра зноў абдаў селян агнём, дымам і іскрамі. Селяне ешчэ далі атхлынулі ад пажарышча.

Вось вам вадзіца!.. Ох, даражэнькіе мае, чуць прыцягнула! — гаманіла задыханая старушка, ставючы на палавіну з вадой вядро.

— Мыцца нам ёй, ці што! — зажартаваў нехта.

— Стараста! Соцкі! Что гэта такое?— крычэў вураднік, бягучы ад каня к пажару і трымаючы аднэй рукой «рапарты» а другой—шашку.—Гдзе соцкі?

— К старшыне пабег, гаспадзін вураднік!—Атказаў стараста. Залівайце! суседняя хата блізка!.. Гдзе труба?

— Нешчасьце сталася: згарэла!

— Госпадзі! ешчэ гэтаго недаставала! Хто згарэў? баба?

экстэрнаго цягніка, каторы напасьледак падьехаў да вагзалу. Ен прыйшоў з заходняе граніцы і быў нязвычайна даўгі. Хутка даведаліся, што цягнік быў увесь напоўнены забітымі немецкімі салдатамі у вайне с французамі. Мерцьвякі займалі ўсе вагоны; яны былі накладзены адзін на аднаго да самае столі. Страшна было глядзець, некаторые дарожнікі, што былі ў першым цягніку, самлелі.

Аб Мітрапаліце Шэптыцкім.

Галіцка-уніяцкаго мітрапаліта графа Андрэя Шэптыцкаго, катораго у Львові арыштавалі і прывезл пад конвоем у Кіеў, вінавацюць, што ён перавышыў уласьць, што ўціскаў рускіх жыхароў, што падвучаў адных галічан проці другіх і што перасьледаваў прыхільнікаў Расеі.

У Кіеві яму да часу прыгатавілі кватэру, пакуль ня будзе вядома як яго лічыць: ці як ваеннаго палонніка, ці як гасударственнаго праступніка. Пасьля перавязуць у глыб Расеі. Па апошніх вестках, мэтрапаліта атправілі у Ніжні-Ноўгород.

Прылучэньне уніятаў да праваслаўя.

Архіепіскоп Еўлогій волынскі, катораму дадзены загад над галіцкімі праваслаўнымі царквамі, што некольki тысячоў галічан-уніятаў прылучэны ўжо да праваслаўя.

КАЗКІ.

Ёсць казка, якая гаворыць аб ціхай працы аратая на шнуры сваім, аб сьвяточных гульнях з зычнымі песьнямі, аб вясёлым горадзе, у якім жыцьцё шуміць-кіпіць у штодзённай працы, і крок за крокам творыцца, будуецца культура, расьцець на стараньнях ранейшых пакаленьнёў, як каралавые паліпы у моры, дзе мёртвые служаць падстаўкай жывым.. Ладзіцца усё гэта ў розных формах, пачынаючы ад каменшчыка на бруку і канчаючы лябораторыей вучонаго, габінэтам філёзафа і паэта.

Есць казка, якая гаворыць аб грымотах, агню і дыму, што сонцэ атуляюць. . аб жудасных стогнах канаючых... Нішчуцца сялібы, гарады—цэлые краі... Людзі, разгарачэные нейкай дзікай воляй, ходзяць цэлымі морамі адважна на сьмерць. Запах крыві ап'яняець чэлавека, вертаець да таго часу, калі у яго яшчэ не атпалі клыкі зьвярыные... У паветры лунаюць крывавые валькіры—гэтые злые духі вайны—і разсеваюць сьмерць; шакалы і груганы цярэбяць косьці ад гнілога мяса, буйны вецер пяском засыпаець, і ад усяго гэтаго прыбаўляецца толькі некольki страніц у летапісі людзкой...

Есць казка аб адной птушцы—Фэнікс, якая адвечна жывець, толькі кожные сто гадоў меняець сваё перье. Гэта птушка ёсць *Сіла.* Сіла зрабілася законам жыцьця; яна, сьлепая, раз'юшэная, меняець свае фарбы. і у канцы бачым, што ўся культура—ад старасьвецкаго лука ваякі да навейшаго самалёта, кідаючаго дынамітные бомбы, ўвесь людзкі дух—ад першых прысяганьнёў фальшывых рабоў да шліфаванай, кніжнай брахні і маны—служаць Сіле... А яна—ненасытная, як ваўкалак, дзікая, як зьвер лясны,—робіць руіны ўсюдых і топчыць нагамі галовы слабейшых...

Есць казка аб заклятым скарбе, якога людзі шукаюць і ня могуць знайсьці, хаця жывуць толькі адной надзеяй—знайсьці гэты скарб. Гэта ёсць *Праўда.* Скуль ўзялося гэтае слово? Ці яго спарадзіў язык мучэніка у болі сьмяротнай? Ці гэта далёкая зорка с каторою людзі загаварыць задумалі? Нашто гэта мёртвае у дзеях слова ўпісано у слоўніках ўсіх чэлавечных моваў? Губляецца вера ў Праўду... Думаецца што гэта жарт пякельнікоў... пацеха лжэпрарокаў... той жар, што любяць загрэбаць чужымі рукамі... Вычэркнуць, выкасаваць, гэтае слова, каб людзі зусім забыліся аб ім?..—Не! ўсё ж такі ёсць вера у Праўдзе.. бо калі аб праўдзе гаворуць, то яна патрэбна, а калі патрэбна, то яна жывець, а калі ешчэ цяпер не пануе, то будзе панаваць...

Есць казка аб тым, што *Сіла* і *Праўда,*—гэтые два волаты—асілкі духа—згодзяцца паміж сабою і будуць служыць чэлавеку разам, як два сьветлые гэніі дабра, яны будуць хадзіць с паходнямі па бязмерным абшару і пакажуць людзям праўдзівую дарогу жыцьця... Што будзе тады?..—Ой, тут трэба прыдумаць новае слова, якое азначало-бы пачуцьцё мацнейшае і праўдзівейшае ад звычайнаго шчасьця... Трэба прыдумаць.. І гэта будзе самая найпрыгажэйшая казка..

Змітрок Бядуля.

Право́дзіны.

Браце мой любы!.. Ідзеш на вайну...
—Клічэ агульны прыказ...
Кінем радзімую ты старану,
Кінеш сямейку і нас!

Можа не ўбачымся болі с табой—
—Бог яго ведае, брат!
Як праканаціся ў далі сляпой:
Пусьця? –ня пусьця назад?

Сорам і ганьба для сьвету вайна,
Як ні мяркуй, ні судзі;
З Боскіх законаў сьмяецца яна...
Мусіш, аднак-жэ... Ідзі!

Йдзі, ня трывожся: маленькіх тваіх
Будзем карміць, дагледаць,
Ў разе-ж... дай Бог, каб вярнуўся да іх!..
Будзем, як ты, гадаваць.

Гэтак... І ўсё, што хацеў я сказаць?
Пэўне усё... Пачакай!
—Нам пастарайся аттуль напісаць,
З думкі сваіх не спускай.

Потым.. Пасунуцца ў бітву палкі,
—Ты баязьлівым ня будзь:
Сьмелаго сэрца ні ранюць штыкі,
Кулі яго ні праб'юць.

Будзе праціўнік пабіты, лежаць,—
Ты пашкадуй яго брат!
Раны завяжыш, паможыш устаць,
—и ён чэлавек і салдат.

Брат, ў далёкай сваёй старане,
Мае ён дзетак, сям'ю...
Помста, ці хціваcьць цябе як штурхне,
Успомні сямейку сваю.

Старасьці, цноце ня помні ураз,
Гэтым сумленьня не плям.
Быў чэлавекам ты браце у нас,
Будзь чэлавекам і там.

Мы у Вялікаго будзем прасіць,
Ты каб вярнуўся здароў...
Н-ну!—развітаемся... Сэрцэ баліць. .
Дайжэ абнімямся зноў!

1914. 14/VIII.

Алесь Гарун.

З Беларусі і Літвы.

З Віленшчыны.

Абавязковая пастанова. Надовічы выдана абавязковая пастанова для жыхароў Двінскаго і Мінскаго ваенных округоў, па якой пад штрафам да 3,000 р. або выседкі у турме ці крэпасьці да трох месяцоў, забараняецца ў кожнай губэрніі, што ўсходзіць у састаў Двінскаго і Мінскаго ваеннаго округу, вывазіць за межы гэтай губэрніі муку, збожжэ і жывёлу.

Аб грашах зложэных на почце (ў гасуд. зберэгацельных касах). Па новаму праву, грошы, паложэных на почце, можна на ўсякі выпадак перэказываць у спадчыне сваім наследнікам, толькі трэба зрабіць аб гэтым заяву там, дзе гэтые грошы аддадзены на схоўку. Заява такая не пазбаўляе права і самога злажыўшаго грошы браць іх поўнасьцю ці часткамі ва ўсякі час.

Дармавые білеты. Упраўленьне Паўночна-Заходніх чугунак апавешчае, што сем'і запасных і апалчэнцоў, а такжэ аддзельные асобы і сем'і высыланые па загаду ваеннай уласьці з мейсцоў захопленых вайною, маючые сьвядоцтвы выданые мейсцовай ваеннай ці паліцейскай уласьцю на дармовы праезд чыгункай, павінны заяўляць гэтые сьвядоцтвы у касу чыгункі для замены іх на дармовые білеты. Праезд-жэ бяз білетоў забараняецца.

Асьцярога. Па просьбе смаленскаго губэрнатора, віленскі губэрнатор апавешчае жыхароў хочучых выехаць з віленскай губ., што ў Смаленску, с прычыны перапоўненьня гораду прыездцымі, свабодных памешчэннёў німа, цэны на ўсё павышэны, а выдаваньне запа

— Не, гаспадзін вураднік, не баба,—сумна атказаў стараста, быццам жалеючы, што згарэла не баба.—Згарэла труба, пажарная труба згарэла... Блізка наставілі, а полымям як палыхнець на нас, як палыхнець на нас, як палыхнець... Бочка адна разсыпалася, а другая у возяры загразла...

— Ну народ!..—Атказаў вураднік.

Язэп Шпэт.

Казкі жыцьця.

Чужы грунт.

Аднаму толькі Богу вядома, колькі гора выцерпела гэта Каліўка Жыта. Самая важная прычына усіх яго нягодаў крылася у тым, што гэта Каліва расло на чужым грунце. Бог яго ведае, як занялося яно на зялёны луг. Але ласне яно вінавата? Або хто вінават? І навошта шукаць вінаватаго? Проста выкінулася зернятка аржаное з мешка, як везлі у млын жыта—ці-ж не магло хіба так стацца?—а можэ які падарожны, ідучы полем, сашмаргнуў, ня думаючы, каласок, і шоў потым праз гэты луг і кінуў зернятка. Толькі ж узрасло яно між чужынцоў: поруч з ім рос званец, мяцёлка, а каля саменькаго карэньня ціснулася ўселякая трава—драбеза: шчытнік, імяло, белая дзяцелінка, муражок і розные краскі. Але гэтые суседзі не хацелі знацца с сіроцінай і лічылі вялікаю ганьбай для сябе і свайго гонару кампанеўства з закіданым калівам жыта. Ну, што-ж? хіба заставіш каго, каб любіў цябе, раз ты нікому ня люб? Нехай.

Надышла вясна. Вясна—гэта такая пара́, у якую адны толькі неўдатнікі, адны бяздольнікі, па справедлівасьці нешчаслівые, не знаюць радасьці. Вясна—гэта пара́, калі ўсе спешаюцца скарыстаць гэты час для шырокай весёласьці і глыбокаго жыцьця сэрца. Бывала чуць чуць пачне паказывацца з-за лесу сонцэ, а на лузі ужо зачыналіся сьпевы, шчасьлівые улюблёные шэпты чаротаў з высокаю жорсткаю асакою. Падыдзе сонейко ешчэ вышэй, пачынаюць злетацца матылёчкі ды такіе прыгожые, так хораша убраные, што найпершы зух-фарсун пазайздросьціў-бы ім. Усякіе травы, кветкі, кожны кусьцік, саломінка кожная падымалі голавы, цягнуліся к сонцу, віталі яго і ў чэсьць яго курылі найлепшымі ладунамі—чысьцейшымі туманамі раніцы і прыемнейшымі пахамі свежых красок лугу. І сонейко віталося з імі і разсыпалося золатам, брыльянтамі у кожнай капельцы расы, адлівало ўсімі колерамі вясёлкі. Закіданое каліўко жыта так само жадало сонца і цягнулося до яго кожнаю сваей жылкай, усім нутром сваім. Мяцёлка штурханула яго.

— Куды сунешся, мужыцкая уцеха?—сказала задзіра-мяцёлка.

— Шу-шу-шу!—зашапелявіў званец, (гэта сьмех яго такі)—змый наўперад пясок с свайго рыла, тагды пазірай на сонейка.

Яно тут фанабэры набралося, усіх адціснуць хочэ і заняць чужое мейсцэ,—шэптала знізу трава-драбеза

Слова не сказало Жытцо на такую зневагу. І што ты адзін зробіш проці ўсіх? А хіба Жыта ня ўмее цярпець? Якая ж другая расліна зазнае такого гора, як жыта?

І яно цярпело, толькі сэрцэ ледзьве-ледзьве магло стрываць, каб не разварвацца ад жалю—так многа сабралося яго! Хоць бы было с кім пагаманіць, слова прамовіць, развяжыць сваю тугу, думкі паганые разагнаць, ўсё ж было б лягчэй. І толькі той пойме, як цяжка было гэтаму каліву у лузі, хто сам многа гараваў, многа меў у сэрцы горкіх думак, каторымі не с кім было падзеліцца.

Але мінуліся вяснавые дні ў пагодзі зрабілася вялікая зьмена: пачалася суш. Заныў луг, пажаўцелі груды, цяжкіе пачаліся часы. Рыжые мурашкі хадзілі, як непрытомные, ня ведаючы, за што ўзяцца; пчолкі, чмелікі званілі ешчэ жудасней, ешчэ, ешчэ нудней, пралетаючы над лугам і не знаходзячы сабе пажытку, толькі авадне і сляпцэ красаваліся і паганым звонам рэзалі сэрцэ. Конікі пазмоўкалі і толькі вечарамі расчыналі сваю жальбу. Травы сохлі і жоўклі; прыгожые краскі тужліва хілілі свае зграбные галоўкі, дарэмна шукаючы цяньку, і сохлі без часу. Глухі шум-нарэканьне пашлі па лузі, трывожна гаманіў луг пад гарачым ветрам Пачалі травы і краскі судзіць-развэжаць, вышуківаць прычыны такога нешчасьця. Адзін казаў тое, другі другое, і ўсе шумелі, ніхто ня слухаў нікога, і толку ніякаго не дабіліся.

— Спытаймо хіба у ручайка: ён самы мудры на лузі,—у рэшці параіў чарот.

І праўда, ручаёк тут быў самы старэйшы і болей за ўсіх ведаў жыцьцё. Стаяў тут так сама і стары дуб, але сам ён прызнаваўся, што і дзед яго ня памятае такога часу, каліб у лузі не было ручайка.

Прышлі да ручайка травы — пасланцы, бухнулі у ногі яму — нешчасьце навучыць гнуць галавы.

Так і так, кажуць. Навучы што рабіць, дай ты нам раду.

Слухаў мудры ручаёк гэту просьбу травы.

Заўтра скажу, а цяпер дайце мне падумаць, распытаць сяго таго.

— От што, мілые, –сказаў на заўтра ручаёк: — сонейка угнявілося на вас Найдзіце між вамі самаго нешчаснаго, і нехай ён разскажэ сонейку сваё цяжкое жыцьцё—нядолю-тагды яно зжаліцца над вамі і прыкажэ ветру нагнаць хмары.

Хто ж тут самы нешчасьлівы?

Кожнаму здавалося, што ён і ёсьць самы нешчасны?

Прылетаюць матылькі і кажуць

— Аржаное каліва самае нешчаснае

І вецер падцьвярдзіў, што гэто праўда. Пасылае луг паслоў да ржаного каліва, кланяюцца жыту паслэ, просяць заступіцца за ўсіх. А жыто звесілося коласом і маўчало: цяжкая доля, знявага аднялі ад яго дар слова.

І сонцэ ешчэ гарачэй стало прыпекаць лугавые травы.

Тарас Гушча.

мог патрэбуючым німагчыма, бо ўсе засобы вышлі.

Ураджай. «Kurjer Lit.» пішэ, што на сколькі ў дварох віленск. губ. сёлетні ураджай жыта удаўся добра, так што могуць ім прахарчавацца круглы год усе жыхары цэлай губэрні, на столькі у селян ураджай дужа дрэнны і хопіць яго толькі да студня або лютаго. Газэта ад сябе дабаўляе, што ужо час каб падумаць аб арган заціі харчэўнай запамогі селян.

Сеўба жыта у селян і у дварох Віленск. губ. прайшла удатна. Паміма недастатку рабочых рук с прычыны мобілізаціі, селяне далі сабе раду: усюдах дзе можна было працавалі талакою. Наагул самапомач нашых селян-беларусоў ідзе усюдах складна і прыносіць вялікую карысць самім-жэ селянам. З гэтаго астаецца толькі цешыцца і жадаць, каб і на далей беларусы не забываліся на талаку ў сумеснай рабоце.

Вайна і вінакуры У віленск. губ. двары, якіе фабрыкуюць гарэлку і садзюць шмат бульбы на гарэлку, с прычыны аграніченьня прадажы спіртных напіткоў будуць мець страты на бульбе да двух мільёноў рублёў.

Сібірская пошэсць (карбункул) у віленск. губ. бадай саўсім ужо вывелася і не чуваць, каб хварэла і гінула ад яе жывёла. Пасьля устаноўленаго каранціннаго сроку, т. е. як саўсім ня будзе страху заносу заразы, аткрыюцца ва ўсіх паветах рынкі

Нешчасьця Надовічы у Смаргонях на кажэўнай фабрыцэ (гарбарні) Г. Саладухі лопнуў паравы кацёл. Ад узрыву разрушыліся мураваные сьцены катлоўні і згінуў качагар Машук, малады ешчэ чэлавек і пакінуўшый па сабе сямью.

У сьвенцянскім пав. селянін Альхіновіч з вёскі Укрaпінкі, спусьціўшыся у яму, паткопываў камень. У той час камень неўспадзеўкі абрушыўся і на сьмерць яго заціснуў.

У засьценку Явошыха, ашмянскаго пав. варочаўся с палеваньня Акулевіч, нясучы пры сабе стрэльбу, і так нешчасьліва паваліўся, што стрэльба выстрэліла і ўвесь набой папаў яму у жывот. Акулевіч сяк-так дапоўз дамоў і тут-жэ сканаў. Гэта дужэ важная асьцярога для ўсіх паляўнічых.

Пажары. У дварэ Лебедзево, вілейск. пав., с прычыны нявычышчанаго коміну згарэў дом п. Б. Цывінскаго, што варт быў 6,000 руб. З домам згарэла хатняе дабро на 2,000 р. У Лідзе пажар знішчожыў два дамы Тубілевіча і адзін Г. Брэма. Шкоды каля 20,000 р.

З Міншчыны.

Аб пісьмах. У Мінску выйшоў ад ваеннай уласьці такі загад: „С прычыны труднасьці, якая выходзе пры цэнзуры карэспандэнціі на вэнгерскай і жыдоўскай мовах, прадпісываю лічыць такую неналежачай к перасылцэ у мейсцы назначэньня. Пісьмы, напісаные у азначэных мовах, належаць к зністожэньню пры цэнзуры. Пісьмы ваенна-палонных дазваляць толькі аткрытые у расейскай, францускай, славянскай і нямецкай мовах. Пісьмы гэтые абавязкова прэдстаўляць для прачытаньня мейсцоваму ваеннаму цэнзару або ў ваенна-цэнзурную камісію пры штабе давераннаго мне вокругу».

Для семьяў запасных. Шмат дзе у ігуменск. пав. сельскіе сходы прыгаварылі адлічаць грошы з мірскіх павіннасьцяў на уборку і абсеву поля семьяў запасных.

Новая гімназія. Аткрылася недаўна у Несьвіжы гімназія для дзеўчат, на якую злажыліся слуцкае земство, несьвіжскае гарадзкое упраўленьне і запамогі прыватных асоб.

Заместа манапольскі школа. Селяне гаспадары вёсак Вялікіх і Малых Труханавічэў, пукоўск. вол., слуцк. пав., хлапочуць аб закрыцьці манапольскі і аб аткрыцьці заместа яе другой народнай школы.

3,000 р. за піва. У Мінску гаспадар піўной І. Карнакоў за патайную прадажу спіртных напіткоў аштрафованы на 3,000 р. або тры месяцы пад арышт.

За жонку запасногa. Мешчане м—ка Глуска, бабруйск. павету, Ганна і Якуб Шклярэвічы аштрафованы на 1000 р. або паўтары месяцы арышту кожны за тое, што самаўпраўна выселілі жонку запасного.

Дзесяць год катаргі за гарэлку. У Мазыры акружны суд засудзіў на дзесяць год катаргі селяніна Т. Сыса. Было так: Пьяны Сыс прыстаў да свайго суседа Ф. Пеўца, каб той даў яму гарэлкі. Калі Певец атказаўся, то Сыс нажом зраніў яго на сьмерць, параніў яго жонку і высек вока селяніну Лемезу.

Пажар. У вёсцы Гудобоўка, Барысоўс. пав. выгарэло 51 селянскіх сяліб. Шкоды каля 60,000 р.

З усіх старон.

Ваеннае палажэньне. Найвышэйшым Указам абвешчаны на ваенным палажэньні чыгункі: Сібірская, у раёне між станціямі Боготоль і Інокенцьеўская, Забайкальская і Кітайская усходняя з яе Уссурыйскім аддзяленьнем.

Замена спіскамі ваенна-палонных. Паміж ваюючымі дзержавамі—Аўстрыей і Нямеччынай з аднэй стараны і расейскім, францускім, англіцкім і сэрбскім урадамі з другой стараны—завязалася умова аб замене спіскамі ваенна-палонных.

Для раненых. У трох гарадох вітэбскай губ. устроены лазарэты на 12,300 ложак: у Вітэбску—на 2,300, у Полацку—3,000 і ў Двінску—7,000 ложак. У Сумах і Разані зачынілі казённые вінные склады, а памяшчэньня складоў аддалі пад лазарэты. У Пскове так сама казённые склады гарэлкі ва ўсей губэрніі пастаноўлена прыладзіць пад лазарэты. Некольki пскоўскіх школ замянілі на лазарэты для раненых.

Аб пісьмах у Галіччыну. Пачтовае упраўленьне у Львове паведамляе, што пакуль наладзіцца акуратны дарожны рух паміж Галіччынай і Расеей, пісьмы, пісаные у Галічыну, будуць перэсылацца толькі тые, што заадрэсованы у дзействуючую армію. Пісьмоў, адрэсованых прыватным асобам, пачтовае упраўленьне прыймаць ня будзе.

Аб „манапольках“. Акцызнае ведамство загадало закрываць манаполі, што стаяць каля вялікіх дарог і гасьцінцоў і маюць значэньне даўнейшых корчэм. Побач з гэтым усіліваецца дагляд і за прыватнымі шынкоўнямі, якіе так сама будуць закрывацца як сконьчыцца срок на патэнт.

Як пішэ «Вечэрняя Газэта», ёсьць праект перакуліць палавіну манаполек у зберэгацельные касы. Цаперака ёсьць 26,000 казённых манаполек і 8,500 зберэгацельных кас. Магчыма, што часьць „казёнак“ будзе заменена ў пачтова-тэлеграфные канторы.

Вайна с пьянствам не спыняецца. Гэтак, у Барнауле і Вольску гарадзкіе думы пастанавілі старацца аб закрыцьці у іх гарадох на заўсёды усіх манаполек і шынкоў. У Калужскай губ. селяне робюць прыгаворы аб закрыцьці у цэлых валасьцях на заўсёды усіх шынкоўнёў. Варопольскі валасны сход, як адзін чэлавек, прыгаварыў старацца аб закрыцьці усіх шынкоўнёў ва ўсей воласьці на заўсёды. Аб тым самым стараецца і зарайское (Разанск. губ.) паветовае земство.

Акцыз на соль і вату. Урад маніцца завясьці акцыз на соль, або зрабіць казённую продаж (манаполію) яе, што дасьць казне даходу каля 20—25 мільёноў руб. Так сама пастаноўлена с прычыны ваеннаго часу аблажыць падаткам вату на 1 р. 50 к. ад пуда, і павышыць пошліну на 1 р. ад пуда за прывожэную вату з-за граніцы.

Золата даражэе. Адгукнулася вайна і на цэне золата. Да вайны залатнік (96-я часьць фунта) чырвонаго золата цаніўся каля 5 р. 55 к., а пасьля абвешчэньня вайны цэна на яго патскочыла да 7 руб. за залатнік. Цяперака-ж каштуе 6 р. 30 к.

Зьменьшэньне грашоўной едзініцы. У звязку з вайной, гутараць у урадзе аб паніжэньні грашоўной едзініцы з аднаго рубля да 45—50 кап.

Усерасейскі зьезд хаўрусу гарадоў у Маскве наклікае злучацца у агульназемскую або іншые арганізаціі для нясененьня помачы раненым.

Прафэсар Бодуэн дэ-Куртнэ, засуджэны за свае кнігі на год крэпасьці, будзе, як паведэмляюць з міністэрства судоўніцтва, паміланы.

Штраф. Па загаду Глаўнакамандуючаго арміей аштрафавана на 10,000 р. рэдактара петроградзкай газэты «День» за тое, што ён не даў у цэнзуру надрукаванай у № 244 стацьці пад загалоўкам „Замѣтки“.

Акціі нямецкаго цара. Пераканаўшыся, што намецкі цар Вільгэльм II мае акціі аднаго з горнапрамысловых заводоў у Расеі, урад сканфіскаваў гэтые акціі на колькі мільёноў рублёў.

Знішчажэньне двара (маёнтку) Вялікаго Князя. У расейскіх газэтах пішуць, што немцы саўсім знішчожылі двор Вялікаго Князя Міхаіла Александровіча „Загор'е“, распаложэны непадалёк ад Чэнстаховы.

Сестра на брата... У Харкаве 14-летняя гімназістка Ціханова у спрэчцэ забіла са стрэльбы свайго брата інжынера. Пад уражэньнем убіўства Ціханова звар'явалася.

Пажар. У Ліпску (у Нямеччыне) згарэла выстаўка графічнаго (рысавальнаго) штукарства. Павільёны Расеі, Франціі і Англіі выгарэлі саўсім. Агонь знішчожыў багатые калекціі, выстаўленые гэтымі краямі.

Аб усім па троху.

Марскіе сілы ваюючых дзержаваў.

Англія маець 975 уваружэнных ваенных параходоў, на іх—4,024 гарматоў і 150,000 войска.

Францыя—428 параходоў с 3,819 гарматамі і 50,900 войска.

Нямеччына—382 параходы, на іх 2,541 гармат і 57,660 людзей.

Аўстрыя—204 ваенные параходы, 1,577 гарматоў і 17,000 войска марскога.

Такім парадкам марскіе сілы Англіі і Франціі лічуць 1 403 ваенных параходоў, 7,843 гарматы і больш за 200,00 морскаго войска, а Нямеччына і Аўстрыя маюць усяго 586 параходоў, 4,118 гарматоў і 74,360 войска. З гэтых лічбоў можна бачыць на сколькі Англія с Франціей дужэйшые на моры ад Нямеччыны і Аўстрыі.

Колькі каштуе граната.

За гранату для броненосца адна ангельская фірма бярэ ад 400 да 800 р. Адна амэрыканская фірма бярэ за гранату ад 600 да 1.200 рубл. Але гэтые цэны пастаўлены за гранаты не набітые. Гранаты-ж з гатовым набоем каштуюць шмат даражэй.

Ваенные расходы ваюючых дзержаваў.

Расходы на армію і флот вялікіх ваюючых дзержаваў так аблічаюць на маркі па бюджэту на 1914 г. Марка—каля 50 кап.

	Ўсяго ў тысячах.	На кожн. душу.
Расея	1.834.991	11,47
Францыя	1.203.535	32,39
Англія	1.640.874	35,36
Японія	395.866	7,20
Нямеччына	2.245.633	32,83
Аўстро-Вэнгрыя	726.637	13,25

Пачтовая скрынка.

Алесю Гаруну у Якуцку. Вершык Ваш атрымалі, друкуем. Прысылайце болей на гэтые тэмы.

Міхалку Галку. „Чортава зельле“ атрымалі толькі што, і ўжо друкуецца.

Галубку у Мінску. Напішыце штонебудзь з гутарак з раненымі беларусамі; такая тэма для газэты дужэ на часе.

М. Рэйману у в. Слауковічы. Прысланые вершыкі не надаюцца: напісаны не па беларуску. Есць у расейскаго паэты Лермонтова верш, які пачынаецца: „І скучно, і грустно“... такі-ж самы пачатак і аднаго Вашаго вершу: „І скучна і нудна“... Трэба шчырэй звертаць увагу на сваё роднае і больш углубляцца у беларускую народную паэзію і мову, дык ня трэба будзе тады пажычаць нам думак і слоў у чужых.

Рэдактар-Выдавец

І. Луцэвіч.

Прыймаецца далей падпіска на „Нашу Ніву“ на 1914 г.

Цэна на год—2 р. 50 кап., на 6 мес.—1 р. 25 к., на 3 мес.—65 к., на 1 мес.—25 кап.

Адрэс: Вільня, Віленская 29.

Друкуецца і скора выйдзе

„БЕЛАРУСКІ КАЛЕНДАР“

на 1915 год.

Календар друкуецца двумя асобнымі выданьнямі: рускімі і лацінскімі літэрамі, з іншым у кожным тэкстам.

Заказы на календар трэба прысылаць загадзе у „Беларускую Кнігарню“, Вільня, Завальная № 7.

Прыймаюцца ў календар на сходных варунках абвесткі.

Друкарня Марціна Кухты, Татарская 20.